

Før Psykologforeningens landsmøte 2013

Hva skjer med familiepsykologien?

Nina Strand

journalist i Tidsskrift for Norsk psykologforening

Arne Olav L. Hageberg

Journalist og nettansvarleg i Psykologtidsskriftet

Kirsti Haaland frykter at mennesket sett i kontekst blir borte i den nye spesialistordningen for psykologer. Og at psykologene vil forsvinne fra familierapien.

LØFTER BLIKKET: Samfunnet trenger familiepsykologien og den systemiske tenkningen som bryter med individfokuset, sier Kirsti Ramfjord Haaland.

Hva er en psykolog? Hva vil en psykolog være i fremtiden? Er psykologprofesjonen i ferd med å miste perspektivet, innsikten i at det å jobbe med menneskers relasjoner og sammenhengen de lever i, er vesentlig for å gi god hjelp? Kirsti Ramfjord Haaland grunner på disse spørsmålene, og er bekymret. Bakgrunnen er forslagene til ny spesialistordning for psykologene som skal legges frem for Psykologforeningens landsmøte til høsten.

Haaland mener det ligger en individualisert menneskeforståelse til grunn, en forståelse som dominerer i somatisk helsetjeneste og i Helsedirektoratet, og som gjør at familieperspektivet tilsynelatende ikke passer så godt inn. Men nettopp familiepsykologiens fokus på mennesket i nære relasjoner, på mennesket i kontekst, gjør at den passer spesielt godt med moderne tanker om helse, ifølge psykologen. Psykologforeningens forslag til spesialistordning mangler etter hennes syn det perspektivet. Gammeldags, kommenterer hun.

En egen grunnforståelse

Haaland er en pioner og en nestor innenfor familiepsykologien – både nasjonalt og internasjonalt. Hun er stolt av psykologenes innsats og posisjon på feltet. Nå er hun redd for at den kan svekkes. Grunnen er at forslaget til ny spesialistordning vil utvikle familiepsykologi som en egen klinisk spesialitet. I stedet skal familiepsykologi kunne velges som tilvalgsprogram innenfor eksempelvis klinisk voksenpsykologi eller klinisk barnepsykologi – på linje med eldrepsykologi, habilitering og arbeidspsykologi. Ikke godt nok, mener psykologen. Etter hennes syn mangler forslaget forståelse for familiepsykologiens særegne karakter.

– Familiepsykologi representerer en *grunnforståelse* av helse. Vi kan jobbe med eldre, barn og voksne, altså på tvers av foreslåtte spesialiteter som klinisk barne- og ungdomspsykologi og klinisk voksenpsykologi, poengterer hun.

Det å tilby familierapi som et ledd innenfor en annen spesialisering vil ikke gå bra, fordi det blir for liten tid til å lære en tilnærming som har en annen måte å forstå og gå inn i problemstillingene på, poengterer Haaland. Å lære metoden kan ikke sammenlignes med eksempelvis å lære kognitiv terapi.

– Familierapi er en kompleks tilnærming, som er krevende å tilegne seg og krevende å praktisere. Psykologene må være i front når det gjelder å utvikle kunnskap på dette feltet.

Masterne kommer

Selv underviser hun masterstudenter i familiepsykologi. Studentene leser pensum skrevet av psykologer, og de undervises av psykologer. De får en fireårig utdanning, og mange søker seg jobb i psykisk helsevern og familievern, eller setter i gang med å etablere privatpraksis. Men fortsatt er familiepsykologen med sin tunge grunnutdanning ettertraktet i disse tverrfaglige miljøene, ifølge Haaland.

I dag merker hun stor interesse for tilnærmingen, både fra barnefeltet og fra rusomsorgen. En familiepsykolog har for eksempel kompetanse til å trekke inn ektefelle, samboer og barn i behandlingen. Med dagens store endringer i familiestrukturene er ikke minst det relevant.

– For til tross for brudd og oppbrudd mister ikke familien sin betydning i våre liv. Parallelt med en veldig individualisering i samfunnet har folk stor interesse for sine relasjoner, sier psykologen. Hun minner om at barneombudet bekymrer seg for barn av foreldre i sterk konflikt, vold og overgrepssproblematikk. Og at uavhengig av problemer hos pasienten vil en familierapeut kunne involvere betydningsfulle familiemedlemmer på måter som øker en god utvikling og varig endring.

Trengs i kommunene

Familiepsykologi og familierapi passer glimrende inn i kommunenes arbeid med psykisk helse, understreker hun. Helsestasjoner, fastleger og barnevern er eksempler på fagmiljøer som har bruk for psykologenes kompetanse.

– Jeg er redd for at psykologene forsvinner ut fra familiefeltet, slik de gjorde det fra skolen og PPT. Samfunnet trenger familiepsykologien og den systemiske tenkningen som bryter med individfokuset.

Hun er også bekymret for en utvikling der psykologprofesjonen i økende grad overtar den medisinske forståelsen, en individrettet tilnærming til helseproblemer.

– Jeg har alltid vært stolt over at vi psykologer representerte noe mer, en utvidet forståelse og tilnærming. Det er et paradoks hvis vi gir fra oss det mest komplekse innenfor faget vårt, sier Kirsti Ramfjord Haaland.

– Ingen grunn til frykt

Fagsjef i Psykologforeningen, Anders Skuterud, setter pris på at psykologer engasjerer seg i debatten om spesialistutdanningen.

– Dette er svært positivt foran et landsmøte hvor det vil bli foreslått å gjøre vesentlige endringer i den nåværende ordningen, sier han. Men han kjenner seg trygg på at Kirsti Haaland ikke trenger å frykte for at «mennesket sett i kontekst» blir borte i den nye spesialistutdanningen.

– Både familiepsykologi og samfunnspsykologi vil få betydelig plass i det nye forslaget, og det er jo ikke heller slik at de øvrige spesialitetene som foreslås, ikke ser mennesket i kontekst, påpeker han.

Skuterud viser til at det i dag er to spesialiteter: den kliniske med 10 fordypningsområder og spesialiteten i organisasjonspsykologi. Ingen av fagfeltene som fordypningsområdene i den kliniske spesialiteten representerer, vil bli borte i spesialistutdanningen selv om de kan få en noe endret plass, ifølge fagsjefen. Når det gjelder fordypningsområdet «klinisk familiepsykologi», foreslås ikke den omgjort til en egen spesialitet. Men feltet vil bli ivaretatt på to ulike måter i det nye forslaget, opplyser han: Delvis ved at familierapi blir et av de alternative valgene i spesialiteten i psykoterapi, og delvis ved at det utvikles et tilvalgsprogram i familiepsykologi som kan velges og som dermed blir del av andre spesialiteter.

nina@psykologtidsskriftet.no